

Становище

от доц. д-р Живко Жеков

**МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, ФОЗ, катедра „Логопедия и
медицинска педагогика“**

на дисертационен труд на тема:

**„Педагогически стратегии за ученици с хиперактивност и
дефицит на вниманието“**

за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“** в област

на висше образование: **1. Педагогически науки,**

професионално направление **1.2. Педагогика (Специална
педагогика)**

Докторант: Йоанна Димитриос Николи

Научен ръководител: проф. д-р Емилия Евгениева

1. Общо представяне на докторанта

През 2012 г. Йоанна Николи завършва гръцка филология със специализация по класически изследвания в университета „Демокрит“ в Гърция с ОКС „Бакалавър“. През 2016 г. завършва магистратура по специална педагогика в СУ „Св. Климент Охридски“ на Факултет по науки за образованието и изкуствата. През 2017 г. Йоанна Николи е зачислена като редовен докторант към катедрата по „Специална педагогика и логопедия“, което се явява естествено продължение на нейните професионални и лични интереси.

От 2018 г. и към момента работи като учител на деца със специални образователни потребности в Гърция.

2. Актуалност на дисертационния труд

Предложеният ми за становище дисертационен труд е посветен на интересен проблем с определено значение за теорията и практиката на специалната педагогика.

През последните години разработките по проблемите на децата с хиперактивност и дефицит на вниманието (ХАДВ) бележат бурно развитие. Отражението на нарушението върху всички сфери на живота поради неговия комплексен характер е причина за засилен интерес сред учените от различни научни полета и поява на голям брой теоретични модели, разглеждащи феномена „хиперактивност и дефицит на вниманието“ от позицията на неговите неврологични, психологични, лингвистични и педагогически измерения.

Темата на дисертационния труд на Йоанна Николи се фокусира както върху педагогическите подходи и стратегии, подходящи за обучението на ученици с ХАДВ, така и върху въпроса за информираността на учителите и познанията им за проявите на синдрома ХАДВ и избора на подходящи методи за обучение.

В този смисъл представената дисертация е актуална и допълва научно-приложните педагогически изследвания.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

По формални показатели и представяйки актуална проблематика с ясно изразено ниво на социална значимост, дисертационният труд напълно отговаря на изискванията към такъв тип научни разработки.

Той е в обем от 227 страници, включващ литературен списък със 195 източника, който е ценна библиографска справка, тъй като включва както заглавия от последните години, така и заглавия на едни от първите автори по проблема за ХАДВ и е един от показателите за задълбочено теоретично изследване на проблема.

В структурно отношение дисертацията е разделена на увод, пет глави, заключение, приложения и библиография. Текстът е онагледен с 69 таблици и 87 фигури. Спазено е изискването за баланс между теоретичната и експериментално-аналитичната част.

Като изхожда от комплексния характер на ХАДВ и факта, че днес повечето учители могат да разпознават симптомите на затруднения в ученето, уводът обосновава необходимостта учителите да създават хармонична среда за децата с ХАДВ и да осъществяват пълноценна комуникация както с тях, така и с техните родители. Уводната част насочва вниманието и към нуждата от прилагане на диференциран подход в обучението на деца с ХАДВ в отговор на техните специфичните учебни нужди и с цел подпомагането им при формирането на техните социални и емоционални умения.

Теоретичната част на дисертационния труд е представена във втора и трета глава, където авторът прави обстоен преглед на ключовото за труда понятие „ХАДВ“ от гледна точка на най-често срещаните диагностични наръчници, използвани за диагностициране на ХАДВ - Диагностично-статистически наръчник за психични разстройства, 4-то и 5-то издание или DSM-IV, DSM-V и

Международната класификация на психичните и поведенчески разстройства (ICD10).

Специално внимание е отделено на етиологията на синдрома, теориите за естеството на разстройството, отбелязващи еволюцията на концепцията за ХАДВ. Представени са множество съвременни данни относно диагнозата и дифиринциалната диагноза на деца с ХАДВ.

В трета глава „Училищни умения на деца с хиперактивност и дефицит на внимание“ в 15 подпараграфа авторът ни представя различните „Педагогически подходи, подходящи за работа с деца с хиперактивност и дефицит на внимание“.

Разгледани са различните многостепенни подходи на „Приобщаващо обучение на деца с ХАДВ“, а също така и редица изследвания, които показват необходимостта от допълнително обучение на учителите във връзка с психолого-педагогическите подходи и ефективните методи на преподаване при деца с ХАДВ. Чрез предоставянето на голямо количество проучвания в тази посока е посочена ролята на „Екипни учители“,.. Разгледани са множество характеристики на децата със специфични затруднения в обучението и са представени дидактически материали, подпомагащи тяхното обучение.

Авторът обръща внимание на различните дефицити в паметта, вниманието и възприятието, езиковите дефицити, дефицита в академичните постижения, проблеми със социалните умения и др.

В четвърта глава от дисертационния труд докторантът ни представя изследователската част /методологията/ на дисертационния труд, като подчертава, че за събирането на данните се използват качественият и количественият подход за събиране и анализ на данни и подчертава, че в качествено изследване ще се проведат интервюта, които имат за цел да установят интерпретативните схеми на учителите, относно педагогическите стратегии, които използват при обучението на деца с ХАДВ.

Коректно се описват целта на изследването и неговото значение. Формулираните от автора четири хипотези са в пряка връзка с целта на изследването, като предполагат развитие и доказване на авторовата теза.

В пета глава „Качествени резултати“ ни е представен контингентът на изследването /проучването/, за определянето на който е използвана случайна извадка.

С участниците е проведено интервю, в което учителите са помолени да отговорят на 13 въпроса за синдрома на дефицит на вниманието и хиперактивността. Броят на участниците в изследването, посочен в дисертационния труд, значително са разминава с този в автореферета. В първия случай изследването е проведено с 15 учители от различни специалности от двете нива на образование (начално и средно образование). Дванадесет (12) от тях са жени и трима (3) са мъже на възраст между 22 - 50 години, в автореферата „... извадката от респонденти са били общо 10, 7 са жени и 3 са мъже на възраст 30-50 години“. Наблюдава се

разминаване и по отношение на образователната им квалификация - в единия случай са завършили ОКС „бакалавър“, имат следдипломна квалификация и са участвали в обучителни семинари - за обучение на хора със специални образователни потребности, а в автореферата е посочено, че са завършили магистърска степен. Моля докторантът да уточни броя на респондентите в проучването. Тук бих искал да обърна внимание на факта, че и в двата случая малкият брой респонденти не дава възможност да се правят достоверни изводи и заключения. Би било по-добре, ако подробният описателен анализ на въпросите/отговорите от интервюто, който прави авторът, се подкрепи с процентно отношение, за да бъде значително по-лесен за възприемане.

Шеста глава представя количествените резултати от изследването, което трябва да провери знанията на учителите относно характеристиките, лечението, интервенцията, симптомите и диагнозата на ХАДВ. За тази цел е използван въпросник, който се състои от 2 части - демографска характеристика на учителите и въпросник за познаване на ХАДВ, като в изследването участват 111 учители на възраст от 31 до 40 години.

Тази част от дисертационния труд прави добро впечатление с представянето на получените резултати, тяхната статистическа обработка и коментарите, които прави дисертантът.

В заключението авторът ни представя доказателствата на хипотезите и формулира изводи, които са коректно изведени и

обективно следват резултатите от подробната статистическа обработка на експерименталните данни.

4. Приноси

Посочените приноси в автореферата не са конкретизирани и имат препоръчителен характер. Очаквам по време на защитата авторът да ги конкретизира.

5. Автореферат

Авторефератът е в обем от 75 компютърни страници и отразява обективно и пълно съдържанието на дисертационния труд.

6. Публикации

По темата на дисертационната разработка са представени 3 публикации, които са по темата на дисертационния труд, но не е посочено къде са публикувани.

Заклучение

Дисертацията на Йоанна Димитриос Николи е актуален по съдържание и коректно реализиран труд с безспорна теоретична и приложна стойност.

В структурно и съдържателно отношение дисертационната разработка отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане. Направените бележки не умаловажават качества на труда. Това ми дава основание да предложа на уважаемото Специализирано научно жури да присъди на Йоанна Димитриос Николи образователната и научна степен „доктор” в област на висше

образование 1. Педагогически науки, професионално направление
1.2. Педагогика, научна специалност „Специална педагогика“.

22.10.2021г.

Изготвил становището:

Варна

(доц. д-р Живко Жеков)